

DVADESET PETI ZNANSTVENI SKUP "PAZINSKI MEMORIJAL" KATEDRE ČAKAVSKOGA SABORA U PAZINU (11.11.1994.).

Zamisao o osnivanju Katedre čakavskoga sabora u Pazinu, kao i cijeloga čakavskoga sabora u Istri, te o zasnivanju stalnoga katedrina znanstvenoga skupa, potekla je od književnika i povijesnoga publicista Zvane Črnje. Održavanje simpozija vremenski je uglavnom vezano uz mjesec rujan, uz najvažnije dane u višemilenijskoj povijesti ne samo Pazina već i cijele hrvatske Istre, uz donošenje kapitalnih odluka NOP-a Istre o uključivanju hrvatske Istre u sastav matice-domovine Hrvatske. Katedra je osnovana krajem 60-ih/početakom 70-ih godina, u doba proplamsaja nacionalne misli u Hrvatskoj, pa je prvi skup bio posvećen stotoj obljetnici lista "Naša Slova", prvoga i najdugovječnijeg lista za Hrvate u cisljatanijskoj pokrajini Habsburške Monarhije, u Istri s Kvarnerskim otocima (Trst, 1870-Pula, 1915). Ovaj Memorijal, u skladu sa zamislima Z. Črnje, obrađuje teme vezane za 19. i 20. stoljeće, prema unaprijed zacrtanim sadržajima petogodišnjih planova. U ostvarenju tih planova sudjelovalo je nekoliko stotina referenata, autora studija i članaka u istoimenom zborniku "Pazinski memorijal" (glavni urednik P. Strčić). Mahom su to veoma poznati, pa i glasoviti znanstvenici, stručnjaci i publicisti iz svih nekadašnjih republika bivše SFR Jugoslavije, te iz Italije, počevši od akademika Dragovana Šepića, Luje Margetića, Hodimira Sirotkovića i dr., riječkog nadbiskupa-metropolita mons. Josipa Pavlišića i tajnika Krčke biskupije mons. Mihovila Bolonića, preko prvoga komandira prve oružane antifašističke jedinice jedine antifašističke vojske u osnivanju (NOV i PO Hrvatske) u nacifašističkoj Europi Ivana Brozine Slovana, prvoga komandanta 43. istarske divizije NOV Hrvatske Save Vukelića te nacionalnoga borca i povijesnoga publicista mons. Bože Milanovića, do glasovitih suboraca Vladimira Gortana, predsjednika Matice hrvatske Jakše Ravlića, prof. dr. Olega Mandića (bio je prvi predsjedatelj prvoga skupa u Pazinu 1973, te jedan od trojice prvih članova redakcije istoimenoga zbornika "Pazinski memorijal", a istodobno je bio i član ovoga "Historijskog zbornika"), znamenitih novinara Ive Mihovilovića i Hrvoja Macanovića - itd. "Pazinski memorijal" znao je započeti s radom i u Zagrebu, u palači HAZU, kao prošle godine 24. po redu, kada je prvi predsjedatelj bio osobno predsjednik Akademije akademik Ivan Supek.

U načelu, obrađivane su teme iz vremenskoga raspona od doba Napoleonove vladavine Istrom pa do svršetka II. svjetskog rata i, u okviru njega, NOP-a; no, povremeno se išlo i u ranija razdoblja ili nešto kasnije od 1945. godine. Ulazilo se u problematiku iz svih humanističkih pa i nekih drugih znanosti; ipak, u prvome redu priopćenja su imala sadržaje iz oblasti povijesti, pravne, političke, vojne, crkvene, gospodarske, književne i dr. povijesti, iz oblasti politologije i etnologije, socijalnoga i etničkoga života, iz oblasti međunacionalnih odnosa itd. Zemljopisno se govorilo uglavnom o hrvatskoj Istri, ali povremeno i o slovenskoj Istri i Slovenskome primorju, o Goričkoj, Trstu, Rijeci, Kvarnerskim otocima i Zadru. Rjeđe su bile na dnevnom redu opće teme, a one su pretežno bile vezane uz registriranje općejugoslavenskih i općehrvatskih događaja i ličnosti iz revolucionarne prošlosti; očekivalo se da se o njima govori, i to uglavnom na početku nekoga skupa, kako je to bilo uobičajeno i drugdje. Iznošena je i memoarska građa sudionika pojedinih povijesnih događaja. Naravno, bilo je u ponekim referatima i političkih konotacija, pa i ideoloških pretjerivanja u skladu s većom ili manjom nekritičnošću pojedinih sudionika, pretežno memoarista ili publicista. Ali, u znatnoj mjeri tijekom proteklih 25 godina pretežu znanstveni radovi sa sadržajima trajne vrijednosti. Na kraju skupa često se vodila rasprava, pa i veoma temperamentna; neki dijelovi tih diskusija objavljeni su u zbornicima, u kojima ima i slikovnoga materijala, a u nekim svescima i prikaza knjiga. Deseti svezak bio je bibliografski - predstavlja sadržaje prethodnih brojeva, te bibliografije više istarskih povjesnika; no, i prije i poslije znao se objaviti pokoji takav koristan prilog. O skupu i Zborniku ima mnogo objavljenih osvrti i ocjena u znanstvenim, stručnim i novinskim glasilima.

Dvadeset i peti po redu znanstveni skup održan je 11. studenoga 1994. godine, prvi put izvan mjeseca rujna. Nakon uobičajenih pozdravnih govora, uvodno slovo "Dvadeset pet godina znanstvenoga skupa "Pazinski memorijal"" održao je P. Strčić, a osnovna tema skupa bila je "Istra 1945-1947. godine". "Međunarodne odnose i probleme oko zapadnih granica i političkoga statusa Istre 1945-1947." osvijetlio je Mate Krizman. Naslov priopćenja nedavno preminuloga akademika Ljube Bobana glasi "Utvrđivanje granice između Hrvatske i Slovenije od 1945-1947.", akademika Vladimira Iblera "Državna granica između Hrvatske i Slovenije", a Vladimira Đure Degana "Hrvatsko-slovenski granični spor". Zatim je bio govor o poznavanju nacionalne i državotvorne misli istarskih Hrvata (Nevio Šetić), o oslobođenju Zadra pred pola stoljeća (Tonči Šitin), o gospodarstvu Istre od 1945. do 1947. (Mario Dagostin), o stanovništvu Istre prvih godina nakon II. svjetskog rata (Ante Bartolić); Izvještaji komisija o utvrđivanju zločina okupatora u Istri predmet su razmatranja Mihaela Sobolevskoga, a o poštanskim markama o Istri od 1945. do 1947. sadržaj je teksta Darinka Munića; izlagana su mišljenja o odnosu Mije Mirkovića (Mate Balota) i Istri od 1945. do 1947. (P. Strčić), analizirana je čitanka za osnovne škole u Istri dr. Bože Milanovića iz 1945. (Božo Jakovljević), upozoreno je na arhivsko gradivo komisije za razgraničenje u Hrvatskome državnom arhivu u Zagrebu kao na izvore za istraživanje povijesti Istre u rečenome razdoblju (Damir Validžić), na građu o Istri i Rijeci 1945-1947. u Povijesnom arhivu Rijeke (Albino Senčić) i u Povijesnom arhivu Pazin (Ljiljana Radaljac-Jakov Jelinčić), te na osnivanje arhivske službe u Istri te na spašavanje i skupljanje arhivske građe po dr. Ferdi Hauptmanu u istome periodu (Dražen Vlahov). Neka priopćenja nisu čitana. U raspravi je sudjelovalo više diskutanata.

Dvadeset i pet znanstvenih skupova "Pazinski memorijal" te dvadesetak svezaka objavljenih materijala s tih simpozija svojevrstni su fenomen u Republici Hrvatskoj. Jer, nema niti jednoga sličnoga skupa iz povijesne oblasti koji *in continuo* traje četvrt stoljeća, održava se redovito svake godine i daje, uglavnom, nove prinose našoj historiografiji o raznim pitanjima iz povijesti Istre i susjednih krajeva u 19. i 20. stoljeću. Jubilarni, 25. znanstveni skup "Pazinski memorijal" sadržavao je 17. priloga, od kojih su neki i veoma aktualne problematike (odnosi, identificiranje i određivanje dijelova državne granice između Republike Hrvatske i Slovenije, npr.). Obilje povijesnoga materijala iznio je niz znanstvenih i stručnih radova, s novim rezultatima svoga istraživanja i proučavanja, a izloženo je i više ocjena i osvrta na niz pojava, zbivanja i ličnosti iz najnovijega doba istarske prošlosti, iz doba kada se ta najzapadnija hrvatska zemlja državnopravnim i međunarodnopravnim aktima konačno uključila u život matice-domovine Hrvatske.

Petar Strčić

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb

Ivan KAMPUŠ, Zagreb

Tomislav RAUKAR, Zagreb

Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

TAJNIK REDAKCIJE

Ivica PRLENDER

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet

Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šaljite na navedenu adresu

Cijena ovog broja iznosi 100 kuna

Izdanje časopisa sufinancira

Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Pergošićeva 8 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, svibanj 1995.

Uvez: GRAFOUVEZ, HBZ 41 – Velika Gorica